

‘De politie is van de handhaving, wij zijn van de preventie.’

Serie: Sociaal werk in de tweede coronagolf, aflevering 14

Interview met Wim Bosch van Travers in Zwolle

Na de instelling van de avondklok braken er drie avonden lang rellen uit in meerdere steden, waaronder Zwolle. Daar kwamen honderden demonstranten naar de oude binnenstad. Na 21.00 uur was het al weer rustig. ‘Wij werken al jarenlang samen met de politie,’ zegt Wim Bosch, directeur van Travers. ‘Om het vertrouwen van de jongeren te behouden is de taakverdeling wel heel duidelijk. De politie is van de handhaving, wij zijn van de preventie.’ Niet alleen onder jongeren, ook onder volwassenen signaleert Wim maatschappelijke onvrede. ‘Het neoliberalisme heeft het onderscheid tussen haves en have-nots verscherpt,’ betoogt Wim. Hij pleit voor een overheid die centralistischer en sociaal optreedt. En dat samenlevingsopbouw met groepsgerichte interventies kan bijdragen aan het verminderen van maatschappelijke onvrede.

‘We verbinden individuele mensen en groepen in de samenleving met elkaar, omdat ze samen meer bereiken,’ lezen we op de website van Travers. ‘Daarbij zijn we onderscheidend, want als je iets wil bereiken heb je lef nodig.’ De inzet van Travers is nadrukkelijk preventief: ‘We nemen de eigen kracht en zelfredzaamheid van kinderen, jongeren en volwassenen als uitgangspunt en ondersteunen hen in het maken van stapjes op de participatieladder.’

Travers werkt vanuit vijf thema’s: leren en ontwikkelen; weerbaarheid en eigen kracht; zorg en ondersteuning; prettige en veilige leefomgeving; en tenslotte participatie en integratie. Travers voert sociaal werk in de volle breedte uit in de gemeente Zwolle en kinderopvang in de provincies Overijssel, Gelderland, Drenthe en Groningen. In totaal heeft Travers meer dan 1.000 medewerkers en 5.000 vrijwilligers. Het Zwolse Poppodium Hedon is onderdeel van Travers.

‘We werken samen met andere organisaties in de regio, maar wij kiezen er heel bewust voor sociaal werk alleen in Zwolle uit te voeren,’ zegt Wim. ‘Dat leidt tot de beste kwaliteit van dienstverlening. Dan ken je de gemeente tot in de haarvaten. Ik ben fervent tegenstander van aanbestedingen in het sociale domein. Wij doen dus niet mee aan aanbestedingen van sociaal werk in andere gemeenten.’

Politiekids. Foto: Jan Koldewijn.

Op maandagavond 25 januari waren in veel steden rellen als protest tegen de avondklok, waaronder in Zwolle. Jongeren gooiden stenen en vuurwerk naar de politie. Na 21.00 uur was het weer rustig. Koning Willem Alexander sprak met burgemeester Snijder van Zwolle en complimenteerde hem, de politie, hulpverleners en andere betrokkenen. Hoorden jullie jongerenwerkers daar ook bij?

‘Ja sterk, politie en jongerenwerkers namen allebei het initiatief om aan het begin van de avond bij elkaar te komen en de strategie te bespreken. Een uur later waren wij in de wijken, maar ook in de huiskamers waarvandaan “opruimers” via sociale media berichten de wereld in zonden die door onze mensen werden opgepikt. Wij zijn in Zwolle de uitvinders van het

concept “politiekids”. Kinderen krijgen een training, gaan aan de slag met thema’s als teambuilding en fysieke weerbaarheid. En gaan samen met de politie de straat op om snelheidscontroles te doen en mensen aan te spreken die afval op straat gooien. Wij werken al jarenlang samen met de politie.

Om het vertrouwen van de jongeren te behouden is de taakverdeling wel heel duidelijk. De politie is van de handhaving, wij zijn van de preventie.'

Zie je ook maatschappelijke onvrede onder andere groepen dan onder jongeren? Onvrede die al langer sluimert dan verzet tegen coronamaatregelen?

'Die onvrede is er inderdaad al langer. Enerzijds zie ik een toenemend verzet tegen alles wat "de staat" is. Anderzijds zie ik een einde komen aan het neoliberalisme, het individueel gewin, het vrijheidsdenken, het idee dat alles maar moet kunnen. Door een extern fenomeen – corona – worden we opeens belemmerd in het vrijheidsdenken waarin we de afgelopen decennia zijn opgevoed. En dan krijgt de overheid de schuld. Daarnaast zien we dat het neoliberalisme het onderscheid tussen *haves* en *have-nots* heeft verscherpt. De eerste groep slaagt in individuele ontwikkeling en individueel gewin en de tweede groep lukt dat steeds minder.'

Kinderen maken tekeningen voor burens tijdens coronacrisis.

Welke nieuwe aanpakken heeft Travers tijdens de pandemie ontwikkeld?

'Het woord "nieuw" is in dit verband altijd relatief. Wat wij altijd proberen is echt in het voorveld te opereren. Aan preventie te doen. Sociale weerbaarheid en sociale cohesie te versterken. Dan kijk je natuurlijk wel: hoe kunnen we in deze tijd van corona jongeren blijven bereiken? Hoe kunnen jongeren elkaar blijven ontmoeten. In ons poppodium Hedon worden nu veel livestreams georganiseerd. In Hedon is een studio ingericht. Er zijn allerlei online bijeenkomsten. Rappers die online optreden. Jongerenwerkers bedenken dat samen met jongeren. Samen zoeken ze naar nieuwe concepten.'

Eenzaamheid onder ouderen is overal een groot probleem. Hoe pakken jullie dat aan?

'Ouderen die aandacht nodig hebben, zijn bij ons goed in beeld. We hebben veel vrijwilligers die zich inzetten voor eenzame ouderen. We zorgen dat ze regelmatig worden gezien. Als het niet achter de voordeur kan, dan digitaal of telefonisch. Er zijn veel contacten. De sociale cohesie is hier behoorlijk fors.'

Wat in deze pandemie ook goed werkt is SamenZwolle. Dat is een online sociaal platform voor inwoners én professionals die willen bijdragen aan de leefbaarheid van de stad. Inwoners kunnen daar hulp vragen en aanbieden. Dan kan het gaan om boodschappen doen of de hond uitlaten, maar ook om sociaal contact. Deze marktplaats heeft het afgelopen jaar zijn waarde duidelijk bewezen.'

Veel mensen worden lockdown-moe. Lukt het om je medewerkers gemotiveerd te houden hun werk onder deze omstandigheden goed te doen?

'Het lastige is dat er geen tijdshorizon, geen perspectief is. Onder onze medewerkers zijn veel jonge mensen met jonge kinderen. Het lastige is niet om hen gemotiveerd te houden – dat blijven ze wel – maar dat ze hun vakmanschap onvoldoende kunnen benutten. Jongerenwerkers die gewend zijn om concerten en andere evenementen in Hedon te organiseren bijvoorbeeld, kunnen dat nu niet doen. Cultureel werkers hebben een cruciaal beroep en mogen dus gewoon doorwerken. Managers hebben dagelijks contact met alle medewerkers om te horen hoe het gaat. Er zijn allerlei groepsessies via Teams. Zo houden we iedereen erbij.'

Het sociaal werk heeft zich tijdens de pandemie in veel gemeenten goed op de kaart gezet. Daarom bezuinigen veel gemeenten dit jaar niet op sociaal werk. Hoe is dat in Zwolle?

'Onze gemeente ziet zich genoodzaakt 11 miljoen euro te bezuinigen in 2021. Daar hebben wij in het sociaal domein niks van gemerkt. We hebben eerder meer dan minder gekregen. De gemeente heeft een hervormingsagenda opgesteld, die ten koste van de curatieve zorg gaat, maar ten faveure van het voorveld. Die trend is hier al sinds de sociaal wijkteams in 2015 van start gingen. Vanuit de opvatting dat het sociaal werk er niet is om mensen te pampieren, maar om te werken aan eigen

kracht van inwoners. Dat krijgt vorm in tal van activiteiten. Vier jaar geleden hebben wij een fabriekshal gekocht, waarin wij samen met het onderwijs en commerciële partners de gemeente ontzorgen door mensen werk te bieden en uit de bijstand te houden. Met de gemeente werken we al langer aan de ambitie om in het voorveld mensen te versterken. Niet met individuele hulp, maar juist met groepsinterventies. Ook met sport en maatjesprojecten. Wellicht scheelt het ook dat we telkens een wethouder van “de juiste politiek kleur” hebben. Maar ook meer behoudende partijen zijn voorstanders van investeren in het voorveld.’

Travers Welzijn huiswerkklas. Foto: Gerlinde Schrijver.

Mensen komen in actie tegen coronamaatregelen, zoals de nu geldende avondklok, waaronder virusontkenners en complotdenkers en relschoppers. Wat zie en hoor jij daarvan in jullie werkgebied?

‘Die protesten die we in de VS zagen, zullen we hier ook krijgen. Er is veel verzet tegen alles wat ‘de staat’ is, tegen alles wat onze vrijheid belemmert. Solidariteit moet wijken voor individuele ontwikkeling. En individuele ontwikkeling is steeds meer gericht op individueel gewin, er ontstaat steeds duidelijker een scheiding tussen *haves* en *have-nots*. Men zoekt een partij die men van alles de schuld kan geven en dat is de overheid.’

Jasper Ragetlie betoogde in de twaalfde aflevering van deze serie dat het minimum loon omhoog zou moeten. Ben jij dat met hem eens?

‘Daar ben ik het mee eens, maar alleen het minimumloon verhogen is symptoombestrijding. Er moet meer gebeuren. De overheid moet weer een sociale overheid worden. Overall worden lessen getrokken uit de coronapandemie. Dit is het momentum. Ik ben voorstander van een overheid die centralistischer en socialer optreedt dan de huidige overheid. De aanpak van corona kan wat mij betreft centralistischer. En ik vind dat de overheid op hoofdlijnen bepaalt wat organisaties voor sociaal werk, maar ook het onderwijs, moeten doen. Ik ben het met Marc Schats eens dat sociaal werkers, die in de haarvaten van de samenleving werken, meer aan zet moeten komen. In Zwolle hebben we signaleringsrapportages en daarvoor leveren onze sociaal werkers input. De vraag is of Zwolle en andere gemeenten de input van signaleringen van het sociaal werk voldoende gebruiken. Ik denk van niet.’

Hoe kijk je vanuit dit perspectief naar de Toeslagenaffaire?

‘Ook daar zien we de vervreemdende werking van de overheid, die enerzijds taken naar de gemeenten overhevelde en anderzijds een aantal taken centraal uitvoert, maar die ook op afstand zijn gezet. In zelfsturende organisaties, die in hoge mate gedigitaliseerd zijn en waar alle maatwerk is verdwenen. De menselijke maat is verdwenen en dan is het wachten op ongelukken. Eén van de problemen is etnische profilering.’

Welke rol zie jij voor het opbouwwerk om maatschappelijke onvrede op te lossen?

‘Het heet vaak niet meer zo, maar ik geloof nog steeds in samenlevingsopbouw. Daar draait het om groepsgerichte interventies. Deelnemers aan sociale wijkteams kunnen achter hun bureaus vandaan komen en samen met samenlevingsopbouwwerkers de wijken in trekken om signalen op te pikken. En kijken wie met die signalen aan de slag kan. Dat kan variëren van het aanbieden van een traject in de ggz tot het oplossen van een probleem van een inwoner bij een woningcorporatie. Waar we dan wel tegenaan lopen is de enorme probleemscheiding in het sociaal domein, waarbinnen elke deelsector zijn eigen financieringssysteem hanteert. Daar valt nog veel te verbeteren.’